

PRACOVNÁ ZDRAVOTNÁ SLUŽBA

Tento dokument poskytuje základný prehľad o povinnostiach zamestnávateľa, týkajúcich sa pracovnej zdravotnej služby, ktoré mu ukladá zákon č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci (ďalej len „**zákon o BOZP**“), ale tiež zákon č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia („**zákon o ochrane verejného zdravia**“). Oba zákony boli významne novelizované s účinnosťou od 1. 5. 2008.

1. Povinnosti zamestnávateľa

V zmysle zákona o BOZP je zamestnávateľ povinný zabezpečiť **vykonávanie zdravotného dohľadu** vrátane lekárskeho preventívneho prehliadku vo vzťahu k práci, a to v pravidelných intervaloch s prihliadnutím na charakter práce a na pracovné podmienky na pracovisku, ako aj vtedy, ak o to zamestnanec požiada.

2. Vykonávanie zdravotného dohľadu a pracovná zdravotná služba

Pred novelou zákona o BOZP bol zamestnávateľ povinný zdravotný dohľad v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci svojich zamestnancov, vrátane lekárskeho preventívneho prehliadku, zabezpečiť výlučne prostredníctvom **pracovnej zdravotnej služby** (ďalej tiež „**PZS**“). Od 1. mája tohto roku však platia viaceré výnimky, podľa ktorých úlohy pracovnej zdravotnej služby môžu vykonávať aj iné subjekty.

Pracovná zdravotná služba je inštitút, ktorým sa zabezpečuje zdravotný dohľad v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci zamestnancov. Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť splnenie tejto povinnosti buď (i) vlastnými zamestnancami alebo (ii) dodávateľsky, t.j. tretími osobami – zdravotníckymi zariadeniami, ktoré sú na túto činnosť špecializované, patrične technicky a odborne vybavené a ktoré majú v zmysle zákona o BOZP príslušné oprávnenie na vykonávanie činnosti PZS. Toto oprávnenie vydáva **Úrad verejného zdravotníctva SR**. Zoznam subjektov, ktorým bolo povolenie vydané je uvedený na internetovej stránke úradu verejného zdravotníctva.

Rozsah zdravotného dohľadu je špecifikovaný v § 26 zákona o BOZP a vo vykonávacej vyhláške k tomuto zákonu¹ a myslí sa ním poskytovanie odborných poradenských služieb zamestnávateľovi v oblasti ochrany zdravia pri práci výkonom zdravotného dohľadu, pri ktorom PZS (prípadne iný subjekt) najmä

- a) spolupracuje pri zisťovaní nebezpečenstiev a hodnotí zdravotné riziká, ktoré ohrozujú zdravie zamestnancov pri práci,

¹ Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 458/2006 Z.z. o podrobnostiach o rozsahu a náplni výkonu pracovnej zdravotnej služby, o zložení tímu odborníkov, ktorí ju vykonávajú, a o požiadavkách na ich odbornú spôsobilosť.

- b) hodnotí faktory pracovného prostredia a stav pracovných podmienok, ktoré môžu ovplyvňovať zdravie zamestnancov,
- c) podporuje prispôsobovanie práce zamestnancom,
- d) poskytuje poradenstvo zamestnávateľovi i zamestnancom, najmä pri
 1. plánovaní a organizácii práce a odpočinku vrátane usporiadania pracovísk a pracovných miest,
 2. technológiách a látkach, ktoré sa používajú pri práci a ktoré môžu ohroziť zdravie,
 3. ochrane a kladnom ovplyvňovaní zdravia, hygiene, fyziológii a psychológii práce, ergonómii vrátane prostriedkov individuálnej ochrany a kolektívnej ochrany,
- e) zúčastňuje sa
 1. na vypracúvaní programov ochrany a podpory zdravia zamestnancov, na zlepšovaní pracovných podmienok a na vyhodnocovaní nových zariadení a technológií zo zdravotného hľadiska,
 2. na opatreniach pracovnej rehabilitácie,
 3. na rozboroch pracovnej neschopnosti, chorôb z povolania, ochorení súvisiacich s prácou a zdravotných rizík,
 4. na organizovaní systému prvej pomoci v prípade ohrozenia života alebo zdravia zamestnancov,
- f) školí zamestnancov na poskytovanie prvej pomoci,
- g) spolupracuje pri poskytovaní informácií, výcviku a výchovy v oblasti ochrany a kladného ovplyvňovania zdravia, hygieny, fyziológie a psychológie práce a ergonómie a
- h) vykonáva lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci.

Ako sme už naznačili vyššie, zdravotný dohľad vykonáva pracovná zdravotná služba (či už ako vlastní zamestnanci zamestnávateľa, alebo dodávateľsky), pokiaľ v zákone nie je uvedené inak. Takýmito výnimkami sú úlohy podľa odseku 1 písm. a) až d), písm. e) prvého bodu a písm. g) u zamestnávateľa, ktorý zamestnáva menej ako 19 zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie², môže samostatne vykonávať aj lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore pracovné lekárstvo, preventívne pracovné lekárstvo a toxikológia, služby zdravia pri práci a verejné zdravotníctvo alebo asistent po získaní vysokoškolského vzdelania v odbore verejné zdravotníctvo alebo vyššieho odborného vzdelania v odbore diplomovaný asistent hygieny a epidemiológie so špecializáciou v špecializačnom odbore zdravie pri práci, s ktorým má zamestnávateľ uzatvorený pracovnoprávny vzťah alebo obdobný pracovný vzťah.³

² Do **prvej kategórie** sa zaraďujú práce, pri ktorých nie je riziko poškodenia zdravia zamestnanca vplyvom práce a pracovného prostredia.

Do **druhej kategórie** sa zaraďujú práce, pri ktorých vzhľadom na riziko nie je predpoklad poškodenia zdravia, najmä:

a) práce, pri ktorých faktory práce a pracovného prostredia neprekračujú limity ustanovené osobitnými predpismi,

b) práce, pri ktorých je rizikový faktor práce ionizujúce žiarenie, ak stavebné, technické a organizačné opatrenia zaručujú, že ožiarenie zamestnancov ani pri dlhodobej expozícii neprekročí limity ožiarenia pracovníkov ustanovené osobitným predpisom.

³ Úlohy pracovnej zdravotnej služby u *poskytovateľa zdravotnej starostlivosti* (§ 4 zákona č. 578/2004 Z.z.), ktorého zamestnanci vykonávajú práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie, môže plniť aj ním určený jeden alebo viacerí odborní zdravotnícki pracovníci, s ktorými má uzatvorený pracovný pomer alebo obdobný pracovný vzťah; poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, ktorý je fyzickou osobou, môže úlohy pracovnej zdravotnej služby plniť osobne.

3. Lekárske preventívne prehliadky

Jednou z najdôležitejších povinností zdravotného dohľadu je zabezpečenie preventívnych lekárskech prehliadok, ktoré sú pre zamestnávateľa povinné a sú zamerané na prevenciu poškodenia zdravia zamestnancov pri práci. Táto povinnosť sa týka všetkých zamestnávateľov bez ohľadu na to, či ide o zamestnávateľa v súkromnom, štátnom či verejnom sektore, a rovnako bez ohľadu na veľkosť zamestnávateľa či počet jeho zamestnancov.

Povinnosť zabezpečovať preventívne lekárske prehliadky zamestnancov znáša zamestnávateľ na vlastné náklady. Tieto sú však v zmysle právnych predpisov v plnej výške **daňovo uznateľným nákladom**.

V tejto súvislosti treba poznamenať, že s účinnosťou od 1. mája 2008 sa výrazne zúžil okruh zamestnancov, ktorí musia absolvovať povinné lekárske prehliadky. Kým do konca apríla tohto roku sa povinnosť absolvovať lekárske prehliadky vzťahovala prakticky na všetkých zamestnancov, v súčasnosti majú túto povinnosť len niektoré kategórie zamestnancov. Povinnosť absolvovať preventívne lekárske prehliadky bola vo všeobecnosti odpustená v prípade prác zaradených do prvej alebo druhej kategórie – tie budú musieť absolvovať už len tí zamestnanci (alebo uchádzači o zamestnanie a fyzické osoby-podnikatelia, ktorí nezamestnávajú iné fyzické osoby), u ktorých to vyžaduje osobitný predpis.

Viac sa o okruhu zamestnancov, ktorí musia absolvovať zdravotné prehliadky, o frekvencii povinných prehliadok a o sankciách, ktoré hrozia za nesplnenie týchto povinností venujeme v samostatnom texte *Lekárske prehliadky zamestnancov*⁴, kde je možné nájsť podrobnejšie informácie.

⁴ Tento text je možné nájsť na stránke našej kancelárie www.futej.sk v časti Dokumenty.